

Sprawozdanie z działalności Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego w latach 2011 – 2015

I. Rekodyfikacja prawa cywilnego materialnego i procesowego.

Komisja Kodyfikacyjna Prawa Cywilnego obecnej kadencji przede wszystkim prowadziła prace nad projektem nowego Kodeksu cywilnego. W tym zakresie prowadzony był przegląd projektów części ogólnej prawa zobowiązań (część ogólna księgi 2) oraz prawa rzeczowego (księga 3), przygotowanych przez zespoły problemowe Komisji poprzedniej kadencji. Sfinalizowany został przegląd projektu księgi pierwszej - części ogólnej w związku z uwagami, które zostały zgłoszone do projektu tej księgi opublikowanego w 2009 r. Nowa wersja tej księgi zostanie opublikowana na stronach internetowych Komisji po zakończeniu obecnej kadencji. Kontynuowane były prace nad prawem spadkowym (księga 5). Rozpoczęto prace nad częścią szczegółową prawa zobowiązań. W tym zakresie trwają prace zespołów problemowych: ds. umów przenoszących rzeczy i prawa oraz ds. umów regulujących świadczenie usług.

Zakończone zostały prace zespołów problemowych ds. umów o korzystanie z rzeczy i praw oraz ds. umów poręczenia i gwarancji. Ponadto przygotowany został projekt przepisów dotyczących renty i dożywocia oraz projekt przepisów o umowie pożyczki.

Powołany też został zespół ds. prawa rodzinnego, któremu miałyby być poświęcona księga 4 nowego kodeksu.

Zespół ds. postępowania cywilnego kierowany przez prof. T. Erecińskiego kontynuuje prace nad założeniami nowego Kodeksu postępowania cywilnego. Przedyskutowano m.in. zagadnienia zakresu przedmiotowego nowego Kodeksu, relacje między procesem a postępowaniem nieprocesowym oraz problematykę podmiotów postępowania. Członkowie Komisji Kodyfikacyjnej i zespołów problemowych przedstawili te założenia na konferencji katedr i zakładów postępowania cywilnego we wrześniu 2013 r.

Ta część założeń nowego Kodeksu postępowania cywilnego została opublikowana w formie książkowej (*Postępowanie rozpoznawcze w przyszłym Kodeksie postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr i Zakładów Postępowania Cywilnego w Katowicach-Kocierzu, 26-29 września 2013 r.*).

II. W czasie tej kadencji zostały uchwalone na podstawie projektów przygotowanych w Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego poprzedniej kadencji następujące ustawy:

- 1. Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw**, (Dz. U. Nr 85, poz. 458) wprowadzająca przepisy o zapisie windykacyjnym. Ustawa weszła w życie 22 października 2011 r.
- 2. Ustawa z dnia 28 kwietnia 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o prawie pomocy w postępowaniu w sprawach cywilnych prowadzonym w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz o prawie pomocy w celu ugodowego załatwienia sporu przed wszczęciem takiego postępowania oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów**

(Dz. U. Nr 129, poz. 735). Ustawa ta wprowadziła do prawa polskiego przepisy uzupełniające i wykonujące regulacje rozporządzenia Rady (WE) nr 4/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych (Dz. Urz. UE L 7 z 10.01.2009 r., str. 1). Ustawa weszła w życie 18 czerwca 2011 r.

3. **Ustawa z dnia 26 maja 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego** (Dz. U. Nr 144, poz. 854), zawierająca przepisy dotyczące wykonywania orzeczeń w sprawach dotyczących kontaktów z małoletnim dzieckiem. Ustawa weszła w życie dnia 13 sierpnia 2011 r.
4. **Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych** (Dz. U. Nr 201, poz. 1182). Ustawa dokonała implementacji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/109/WE z 16 września 2009 r. w sprawie wymogów sprawozdawczości i dokumentacji w przypadku połączeń i podziałów (Dz. Urz. UE L 259 z 02.10.2009, str. 14). Ustawa weszła w życie 27 października 2011 r.
5. **Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw** (Dz. U. Nr 233, poz. 1381). Ta nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego miała na celu modernizację i uproszczenie postępowania cywilnego m. in. poprzez zwiększenie możliwości zarządzania procesem przez sędziego, zmiany regulacji dotyczącej organizacji społecznych, a przede wszystkim uchylene przepisów regulujących postępowanie w sprawach gospodarczych. Ustawa objęła również zmiany w przepisach o zabezpieczeniu i egzekucji. Przepisy ustawy weszły w życie 3 maja 2012 r.

III. Na podstawie projektów przygotowanych w mijającej kadencji uchwalone zostały następujące ustawy:

1. **Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta** (Dz. U. 2014 poz. 827).

Ustawa weszła w życie 25 grudnia 2014 r. Ustawa dokonuje transpozycji dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/EU z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów (Dz. Urz. UE L 304 z 22.11.2011, str. 64) oraz reformuje transpozycję dyrektywy 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji (Dz. Urz. UE L 171 z 07.07.1999, z późn. zm.). Ustawa ujednotacza i doprecyzowuje przepisy dotyczące odpowiedzialności sprzedawcy za wadliwość rzeczy, wprowadza obowiązki informacyjne w stosunku do umów konsumenckich zawieranych w okolicznościach typowych (w lokalu przedsiębiorstwa) oraz reguluje procedurę zawierania umów w okolicznościach nietypowych (poza lokalem przedsiębiorstwa oraz na odległość), w tym obowiązki informacyjne przedsiębiorcy i prawo odstąpienia konsumenta od umowy.

2. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. 2015 poz. 2).

Ustawa weszła w życie 10 stycznia 2015 r. Ustawa wprowadza do prawa polskiego, w tym głównie do Kodeksu postępowania cywilnego, przepisy mające uzupełniać regulacje rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (tzw. Bruksela 1a) (Dz. Urz. UE L 351 z 20.12.2012, str. 1, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 606/2013 z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie wzajemnego uznawania środków ochrony w sprawach cywilnych (Dz. Urz. UE L 181 z 29.06.2013, str. 4). Ustawa wprowadza nowy model automatycznej wykonalności orzeczeń sądowych, ugód sądowych, a także dokumentów urzędowych z innych państw członkowskich.

3. Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. 2014 poz. 1924).

Celem ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym jest unormowanie skutków prawnych, które zaistnieją w wyniku upływu określonego w tej ustawie terminu do złożenia wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego podmiotów, które były wpisane do rejestrów sądowych prowadzonych na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów.

Zaproponowane przez KKPC rozwiązania po przekazaniu projektu do Ministerstwa Sprawiedliwości zostały wykorzystane w projekcie założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw przygotowanym w Ministerstwie Sprawiedliwości. W międzyczasie rozwiązania zaproponowane przez KKPC znalazły się w projekcie poselskim (druk sejmowy nr 2816), na którego podstawie została uchwalona ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw.

4. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rzeczach znalezionych.

Dokonuje istotnych zmian w zakresie skutków znalezienia rzeczy i obowiązków nakładanych w związku z tym na poszczególne podmioty.

IV. Projekty przygotowane w mijającej kadencji w toku prac parlamentarnych.

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 2707).

Projekt zmienia w prawie spadkowym skutki braku oświadczenia spadkobiercy o przyjęciu lub odrzuceniu spadku.

Głównym celem projektu jest zmiana przepisów o odpowiedzialności spadkobierców za długi spadkowe polegająca na wprowadzeniu jako zasady odpowiedzialności z tzw. dobrodziejstwem inwentarza (tj. do wysokości wartości aktywów spadkowych), w miejsce obowiązującej obecnie zasady odpowiedzialności nieograniczonej. Rozwiązanie przewidziane w obowiązujących obecnie przepisach nie chroni należycie spadkobierców przed niespodziewaną odpowiedzialnością za długi spadkowe przewyższające wartość aktywów spadkowych.

Projekt przewiduje też, że spadkobierca przyjmujący spadek z dobrodziejstwem inwentarza będzie miał możliwość złożenia wykazu inwentarza w sądzie lub u notariusza. Ten prywatny dokument będzie mógł pełnić podobną funkcję do obecnego spisu inwentarza. Wzór wykazu zostanie ustalony przez Ministra Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia - proponuje się, by został opracowany w oparciu o wzory już istniejące (np. wydane na podstawie ustawy o podatku od spadków i darowizn).

2. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

Celem projektu jest zliberalizowanie przepisów o formie czynności prawnych, wprowadzenie materialnoprawnej definicji dokumentu i w konsekwencji nowe ujęcie dokumentu w procesie cywilnym oraz dalsza informatyzacja postępowania cywilnego (druk sejmowy nr 2678).

Projekt jest rozpatrywany w powołanej do tego projektu podkomisji sejmowej.

3. Bez biegu pozostaje projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny mający na celu doprecyzowanie regulacji urzędzeń przesyłowych (druk sejmowy nr 74). Na skutek uwag zgłoszonych do tego projektu powstał poselski projekt zmian w Kodeksie cywilnym i ustawie o gospodarce nieruchomościami (druk sejmowy nr 760) w całości oparty na propozycjach KKPC dotyczących modyfikacji projektu rządowego.

Nowa wersja uwzględnia zastrzeżenia i obawy zgłaszane z jednej strony przez środowisko przedsiębiorców, z drugiej strony – środowisko właścicieli nieruchomości, na których są lub mogą być posadowione urządzenia przesyłowe.

V. Projekty przygotowane w mijającej kadencji w toku prac rządowych.

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o notariacie oraz niektórych innych ustaw

Projekt wprowadza uzupełniającą regulację do przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz. Urz. UE L 201 z 27.07.2012 r. s. 107).

2. Projekt założeń reformy abstrakcyjnej kontroli postanowień niedozwolonych we wzorcach umownych

Podstawowym celem reformy jest zwiększenie efektywności procesu kontroli stosowania przez przedsiębiorców postanowień niedozwolonych w wykorzystywanych przez nich wzorcach umownych. Zmiana przepisów ma spowodować bardziej skuteczną eliminację z rynku postanowień niedozwolonych, ma służyć uproszczeniu środowiska prawnego, w którym działają przedsiębiorcy, a także spowodować ograniczenie liczby spraw wpływających do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

3. Projekt założeń nowelizacji Kodeksu cywilnego, Kodeksu postępowania cywilnego, Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i innych ustaw w

zakresie zdolności do czynności prawnych osób z niepełnosprawnością psychiczną

Przedmiotem projektu założeń jest zastąpienie ubezwłasnowolnienia całkowitego i częściowego systemem elastycznych środków ochronnych interesów osób z niepełnosprawnością psychiczną. Zakres ograniczeń zdolności do czynności prawnych ma być ustalany indywidualnie, z uwzględnieniem sytuacji konkretnej osoby, gdyż opieka mogłaby przybrać różne formy. Przewiduje się jednolite postępowanie przed sądem opiekuńczym, w wyniku którego zostanie ustalony zakres niezbędnej pomocy dla osoby z zaburzeniami psychicznymi, w tym ewentualnie zakres koniecznej ingerencji w dokonywanie przez tę osobę czynności prawnych.

W Ministerstwie Sprawiedliwości połączono ten projekt z wcześniej przekazanym projektem dotyczącym zawierania małżeństw przez osoby z niepełnosprawnością psychiczną (obejmującym m. in. zmiany art. 5, 12 i 13 k.r.o.) oraz projektem wprowadzenia do kodeksu postępowania cywilnego art. 598^{11a}, który w postępowaniu w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką umożliwi przeszukanie przez policję pomieszczeń i innych miejsc w celu ustalenia miejsca pobytu osoby podlegającej odebraniu.

Projekt jest w toku uzgodnień międzyresortowych.

4. Projekt założeń prawa zabudowy (projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw).

Projekt przewiduje wprowadzenie do kodeksu cywilnego nowego ograniczonego prawa rzeczowego – prawa zabudowy, które miałyby zastąpić prawo użytkowania wieczystego.

Projekt pozostaje w uzgodnieniach międzyresortowych (końcowy etap).

5. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw. Projekt ma na celu modernizację spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Projekt został przesłany na Komitet Stały Rady Ministrów.

6. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych

Celem nowelizacji jest doprowadzenie do zwiększenia wykorzystania mediacji jako skutecznej metody regulowania konfliktów w sprawach cywilnych. Celem regulacji jest też podniesienie standardów wymaganych od mediatorów. Projekt ten został dołączony do *Rekomendacji w zakresie polubownych metod rozwiązywania sporów gospodarczych ułatwiających wykonywanie działalności gospodarczej* przyjętych przez międzyresortowy zespół działający przy Ministrze Gospodarki. Rozwiązania te zostały następnie ujęte w *projekcie założeń projektu ustawy o wspieraniu polubownych metod rozwiązywania sporów*.

7. Projekt założeń projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Proponowane zmiany dotyczyłyby art. 58 § 1, § 1a i art. 107 k.r.o. Propozycja zmian opiera się na założeniu, że ustawodawca winien wspierać równorzędną pozycję (obecność w życiu dziecka i odpowiedzialność) obojga rodziców, również w sytuacji ich rozstania. Projekt zawiera postulat zbliżenia przedmiotów rozstrzygnięć z art. 58 i 107 k.r.o. oraz odstąpienia od obligatoryjności orzekania o kontaktach z dzieckiem w wyroku rozwodowym. Projekt został skierowany do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych.

8. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny

Projekt reguluje problematykę ochrony prawnej osób ubezpieczonych w umowach ubezpieczenia grupowego.

9. Projekt założeń projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych

Projekt ma na celu wprowadzenie podstawy dla obligatoryjnej dematerializacji akcji na okaziciela i fakultatywnej dematerializacji akcji imiennych spółek akcyjnych i spółek komandytowo-akcyjnych poza zakresem unormowanym w art. 5 ust. 1 u.o.i.f. Proponowane przepisy będą stanowiły w zakresie akcji odpowiedniki obowiązujących regulacji dopuszczających fakultatywną dematerializację obligacji (art. 5a ustawy o obligacjach), bankowych papierów wartościowych (art. 90 ustawy – Prawo bankowe) oraz niepublicznych certyfikatów inwestycyjnych (art. 123 ustawy o funduszach inwestycyjnych). Projekt założeń przewiduje możliwość zachowania w spółce akcji niezdematerializowanych pod warunkiem, że akcje na okaziciela zostaną przekształcone w akcje imienne.

VI. Projekty przekazane do Ministerstwa Sprawiedliwości, wobec których prace legislacyjne zostały wstrzymane.

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych

Podstawowym celem projektu jest wprowadzenie nowej definicji spółki publicznej oraz podstawy dla fakultatywnej dematerializacji akcji spółek akcyjnych.

Zamieszczenie definicji spółki publicznej w Kodeksie spółek handlowych stanowiłoby pierwszy krok w kierunku podniesienia normatywnej rangi spółki publicznej przez uznanie, że nie jest to spółka pozakodeksowa (specjalistyczna, nietypowa). W praktyce doszło bowiem do wykształcenia się dwóch podtypów spółki akcyjnej: spółki publicznej o masowym akcjonariacie i spółki niepublicznej (zamkniętej) o niewielkiej liczbie akcjonariuszy.

Projekt pozostawał od dłuższego czasu w fazie uzgodnień międzyresortowych z powodu sporu w przedmiocie definicji spółki publicznej. Chodzi o wybór między węższym – rygorystycznym ujęciem – i szerszym – obejmującym spółki notowane w tzw. Alternatywnym Systemie Obrotu.

2. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych i ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym

Projekt dotyczy wprowadzenia do polskiego prawa spółek handlowych regulacji prawnej tzw. prawa holdingowego (prawa grup spółek, prawa koncernowego), które – w szerokim znaczeniu doktrynalnym – reguluje relacje prywatno-prawne pomiędzy spółką dominującą i jej spółkami zależnymi, w sposób uwzględniający interes wierzycieli, członków organów oraz drobnych wspólników zwłaszcza spółki zależnej.

Potrzeba wprowadzenia powyższej regulacji prawnej wynika z postulatów zgłaszanych przez polskich przedsiębiorców działających w stosunkach dominacji i zależności.

3. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz założenia do tego projektu

Celem projektowanych zmian było wprowadzenie do systemu prawa zmian usprawniających postępowanie upadłościowe i naprawcze. Projekt przewidywał m. in. rozszerzenie uprawnień wierzycieli w postępowaniu upadłościowym przez przyznanie im prawa do powołania syndyka, nadzorcy sądowego oraz zarządcy.

VII. Projekty w trakcie przygotowania podjęte w mijającej kadencji.

1. Projekt zmian w ustawie – Kodeks postępowania cywilnego dotyczący regulacji doręczeń w sprawach cywilnych w związku z planowaną likwidacją obowiązku meldunkowego.

2. Projekt nowelizacji Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz Kodeksu postępowania cywilnego dotyczący kwestionowania pochodzenia dziecka po jego śmierci i uwzględniający skutki wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 26 listopada 2013 r. sygn. P 33/12.

3. Projekt zmian w Kodeksie cywilnym, Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, Kodeksie postępowania cywilnego oraz innych ustawach dotyczący regulacji o charakterze proceduralnym w związku z zastąpieniem instytucji ubezwłasnowolnienia nowym systemem ochrony w prawie cywilnym osób z niepełnosprawnością.

VIII. Opinie prawne.

Obok projektodawczej sfery działalności Komisji pozostaje opiniowanie projektów aktów prawnych i wyrażanie opinii w kwestiach dotyczących obowiązujących rozwiązań w dziedzinie prawa cywilnego. Zgodnie z § 8 ust. 2. powołanego rozporządzenia, Minister Sprawiedliwości może przedstawić Komisji projekty aktów prawnych do oceny, a także zwracać się o opinie w budzących wątpliwości kwestiach prawnych w zakresie objętym właściwością Komisji.

W omawianym okresie na prośbę różnych jednostek organizacyjnych Ministerstwa Sprawiedliwości a niekiedy także na pytania kierowane z innych resortów Komisja Kodyfikacyjna wyrażała opinię lub stanowisko w 356 sprawach.

Zasadniczym przedmiotem opinii były projekty aktów prawnych nadesłanych przez inne resorty lub zainicjowanych w Sejmie lub Senacie.

Częstym przedmiotem opinii były również kwestie poruszone w interpelacjach poselskich (65) oraz wystąpieniach Rzecznika Praw Obywatelskich (24).

Projekty aktów prawnych i innych dokumentów powstających w UE były przedmiotem 59 opinii.

IX.   Udział w legislacji europejskiej.

Członkowie KKPC - prof. K. Weitz i prof. J. Gołaczyński oraz sekretarz KKPC zaangażowani byli w omawianym okresie w prace prowadzone przez polską prezydencję UE.(1.07. 2011 – 31.12.2011).

Prof. K. Weitz uczestniczył w pracach nad rewizją rozporządzenia 44/2001 dotyczącego jurysdykcji i uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych (tzw. Bruksela 1).

Prof. J. Gołaczyński uczestniczył w pracach nad projektem rozporządzenia ustanawiającego europejski nakaz zabezpieczenia na rachunku bankowym w celu ułatwienia transgranicznego dochodzenia wierzytelności w sprawach cywilnych i handlowych.

R. Zegadło uczestniczył z kolei w pracach nad projektami rozporządzenia w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych w zakresie małżeńskich ustrojów majątkowych oraz rozporządzenia w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych w zakresie skutków majątkowych zarejestrowanych związków partnerskich.

W charakterze ekspertów Komisji Europejskiej działali w omawianym okresie prof. J. Pisuliński (projekt rozporządzenia o wspólnych europejskich przepisach o sprzedaży) oraz prof. S. Sołtysiński (prawo spółek, ład korporacyjny).

*Opracował:
Robert Zegadło
Sekretarz Komisji Kodyfikacyjnej
Prawa Cywilnego*